

– Miféle munkád volt ott, a régi házban?

– Mezőőr voltam én, csász.

– Aztán a menekülés után, itt a faluban?

– Akkor is mezőőr.

– És most?

– Mostan itten megtettek Júdásnak, üldögélek nálatok, a ti rabotok vagyok...

Ismét megrekedt a beszélgetés. Leesett a süveg Arakel térdéről, lehajolt, felvette, s tanácstalanul nézett az elnökre, aztán tétován elmosolyodott.

– Arakel Jelojan! – kezdte újra az elnök.

– Parancsára! – válaszolt készségesen Arakel.

– Én kérem tőled, hogy minden kérdésre őszintén válaszolj, ha ki akarsz innen szabadulni, ha nem akarsz ártani a fiaidnak. De jaj lesz neked, Arakel Jelojan, ha megpróbálsz félrevezetni bennünket.

– Az igaz bíró vesse lelkemet az örök tűzre, ne temessenek szentelt földbe, tépjen szét a farkas és a mező vadja, ha hazudnék neked, elvtárs lelkem...

– Na, akkor megegyeztünk. Őszinte valomást teszel?

– Őszintét.

– Először is azt mondd meg, ki küldött téged Törökországba?

Arakel csak nézte az elnököt, gondolkozott, mélyet sóhajtott.

– Hogy ki küldött?

– Igen.

– A szívem... a szívem súgta, hogy eredj haza, Arakel, nézd meg az otthoni földet, eredj! A szívem a bűnös egyedül...

– Arakel bátya!

– Mondjad, lelkem...

– Nekem az igazat mondd, Arakel bátya. ..

– Örök szégyen szálljon a fejemre, meg a nemzetségemre, ha hazudok neked...

– Miért mentél Törökországba?

– Az otthoni föld után vágyódtam én. ..

– De hát a honvágy csak nem viszi az embert Törökországba?

– De bizony, odaviszi.

– A többieket miért nem vitte oda?

– Gyenge az én szívem. .., a többieké erős. ..

– Aztán minek jöttél vissza?

– Hát itt a családom, az egész nemzetiségem, a népem, itten van most már Örményország...

– De ha itt van neked Örményország, akkor mi dolgod volt odaát? – erősködött az elnök.

– A szívem húzott oda, lelkem...

– Az embert az értelme vezesse, ne a szíve!

– Nem jártam én iskolát, a szívem vót az én tanítóm, a szívem, akit se szó, se tanács nem kormányoz... A vágyódástul megháborodik, osztán nem ismer se határt, se törvényt...

Az elnök feszülten hallgatta Arakelt; közben az arcát, önkéntelen mozdulatait is figyelte.

– Ezt a honvágyat el kell felejtened! – mondta kimérten, pártfogói modorban; kíváncsi volt, mit szól rá az öreg.

– Nem lehet azt – válaszolta egyszerű határozottsággal Arakel.

– Lehet, hogy te nem felejtéd, de a fiaid, az következő nemzedék majd elfelejti.

Arakel mélyet sóhajtott.

– Nem hinném. A honvágy olyan, mint a tonírtűzhely hamuja alatt a parázs. Nincs lángja, füstje; azt véled, kialudt, de csak kotord meg a hamut, ott izzik alatta a parázs. Ott kojtol alatta a tűz. A tűz örök, akár az igazság. .. A honvágy se alszik el, akárcsak a tűz... Az új nemzedék még éretlen, ződ, s amíg ződ, nedves a gyökere. Ha megérik, majd megpirosodik, meg is szomjazik... A honvágy is folyton szomjazik, mint a tűz.

Krajcsir Piroska fordítása

Retezár Péter

Govrik – Kovrig család

*Retezár család krónikája (5. rész)**

1986-ban Mónika leányom a bécsi Mechitarista rend templomában egyházi házasságot kötött nagykeri Tóth Györgygyel. Ennek a rendháznak volt főapátja 1909-től egészen 1923-ban bekövetkezett haláláig egyik távoli őszám, Govrik Gergely.

Govrik Gergely 1841-ben Szamosújváron született. Már fiatalon a bécsi Mechitaristák rendházába került, ahol 1861-ben pappá szentelték. Ezután évekig Erzsébetvárosban működött, mint káplán, majd Bécsben, Erdélyben és Konstantinápolyban fejtett ki tanári tevékenységet. 1910-ben, egy évre a bécsi Mechitaristák apátjává való választása után, érseki méltóságot nyert. Úgy az ötvenéves, mint a hatvanéves papi jubileumát a magyarországi örmények is megünnepelték. Több földrajzi és történelmi munkája is megjelent, népszerű imakönyvei pedig több kiadást értek meg. Nemcsak itthon, hanem Ausztriában és Törökországban is nagy tudásával, áldásos működésével és kiváló egyéniségével a magyar névre is dicsőséget hozott.

Govrik Gergely nagypjának a testvére Govrik Anna, aki Retezár János felesége lett.

Íme a családja:

Retezár János (1798 Szamosújvár)

Govrik Anna (1798 Szamosújvár)

Retezár Katalin (1824–1886)

(lásd Apponyi Antalnál a családja folytatását)

* Részlet Retezár Péter: A Retezár család krónikája és a rokonság kiemelkedő személyiségei c. házikiadványból. (2001. december.31.)

Govrik Gergelynek unokaöccse Kovrig Béla miniszteri tanácsos, egyetemi magántanár. A vezetéknev különböző írása egy családon belül elég gyakori jelenség, amint azt a Páll, illetve Paál családról szóló részben kifejtem.

Kovrig Béla 1900-ban született. Már fiatal korában foglalkozott szociálpolitikai kérdésekkel. 1927-ben a Népjóléti minisztérium szolgálatába lépett, ahol Vass József akkori miniszter mellett az Öregségi és Rokkantsági Biztosítási Törvény tervezetét készítette, amit „Lex Vass II” néven ismer a jogászvilág. A Népjóléti minisztérium megszűnte után a miniszterelnökséghez került, ahol 1938-ban, alig 38 éves korában, mint miniszteri tanácsos a szociális ügyosztálynak vezetője lett. Kovrig Béla jelentős irodalmi tevékenységet fejtette ki.

Éveken át szerkesztette a „Társadalompolitika” és a „Munkaügyi Szemle” című szaklapokat. „Az öregségi és rokkantsági biztosításról” című hatalmas munkája nem csak értékes elméleti szakkönyv, hanem valóságos jogforrás is. „Fasizmusról és Hitlerizmusról” című 1934-ben megjelent munkája is nem politikai, hanem szociálpolitikai szempontból foglalkozik a kérdéssel és igen érdekesen világítja meg a két akkori nagyhatalom, mármint Németország és Olaszország politikai vonalvezetésének szociális kihatásait. „Korfordulón” című könyve az európai népek világnézeti életformáinak államrendszerű kialakításának ismertetését nyújtja.

Folytatjuk